

Голові спеціалізованої вченої ради К 26.891.02  
Інституту підготовки кадрів державної служби  
зайнятості України  
доктору наук з державного управління, професору  
Войтович Радмилі Василівні

## **ВІДГУК**

офіційного опонента, доктора наук з державного управління, професора, старшого наукового співробітника Терент'євої Анни Валеріївни на дисертацію Ренькас Тетяни Ігорівни «Міжрегіональне співробітництво західних областей України: становлення і перспективи розвитку», подану на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління

**Актуальність теми дисертації.** Розвиток міжрегіонального співробітництва західних областей України є однією з характерних рис інтеграційних і субінтеграційних процесів в Європі та Україні. Позитивний ефект від розширення Європейського Союзу (ЄС) визначається рівнем та динамікою розвитку як української економіки в цілому, так і регіонів, їх здатністю адаптуватися до змін на міжнародних ринках.

Активізація міжрегіонального співробітництва є одним із факторів регіональної політики та регіонального розвитку, на основі якого визначено проблеми транскордонного та прикордонного співробітництва західних областей України та шляхи їх розв'язання.

Одночасно встановлюється і міжрегіональне партнерство з адміністративно-територіальними одиницями країн ЄС, які виступають донорами та реципієнтами європейського досвіду через євро регіони.

Міжрегіональне співробітництво є конкретною формою, але не відокремленим інструментом розв'язання регіональних проблем. Воно матиме довгостроковий стійкий ефект тільки як складова цілісного, ретельно прорахованого механізму регіонального розвитку, що має базуватися на просторовому підході та розвиненому інституційному підґрунті.

Визначення повноважень регіонів України в частині їх прав і обов'язків щодо прямого налагодження міжрегіональних зв'язків буде ще однією ознакою просування України на шляху децентралізації та впровадження принципу субсидіарності, ще одним кроком, що наблизить нашу державу до вступу в ЄС.

Співпраця в рамках єврорегіонів сприяє розвитку у сфері торгівлі, культури, освітньої діяльності тощо. Така співпраця також допомагає швидше адаптуватися до європейського законодавства та підвищити рівень життя населення.

Водночас, незважаючи на значну розробленість проблематики міжрегіонального, транскордонного та прикордонного співробітництва вітчизняними і зарубіжними дослідниками, малодослідженою залишається проблема міжрегіональної співпраці як основи забезпечення партнерства на регіональному рівні. Це зумовлює потребу визначення пріоритетів розвитку та шляхів удосконалення міжрегіонального співробітництва західного регіону України як одного з найбільш географічно наближеного до країн ЄС.

Із метою поглибленого розвитку прикордонних територій західних областей України необхідно розробити Концепцію вдосконалення механізмів реалізації програм із забезпечення міжрегіонального й транскордонного співробітництва західних областей України, яку доцільно використовувати як конкретний механізм реалізації того чи іншого напрямку державної політики. На розв'язання зазначених проблем і спрямована дисертаційна робота, що визначає її актуальність, основні цілі та завдання, новизну і практичну значущість.

Крім того актуальність теми підтверджується її зв'язком з науковими дослідженнями кафедри регіонального управління, місцевого самоврядування та управління містом Національної академії державного управління при Президентові України, які здійснювались у межах комплексного наукового проекту “Державне управління та місцеве самоврядування” (ДР № 0199U002827), а саме виконання науково-дослідної роботи “Обґрунтування

теоретико-методологічних та практичних аспектів інноваційних підходів до регіонального управління та розвитку” (ДР № 0112U002449). Автором досліджено такі теми, як “Формування міжрегіонального та транскордонного співробітництва західних областей України” та “Інституційне забезпечення міжрегіонального та транскордонного співробітництва західних областей України”.

**Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.** Основні положення й висновки дисертаційного дослідження відповідають чинним вимогам Міністерства освіти і науки України, що висуваються до дисертаційних робіт. У дисертації успішно досягнуто поставлену мету, що полягає у теоретико-методичному обґрунтуванні механізмів розвитку міжрегіонального співробітництва в західних областях України та розроблення рекомендацій щодо їх удосконалення.

Автор вирішує комплекс наукових завдань: визначає ступінь теоретичної розробленості досліджуваної проблеми на підставі наукових досліджень вітчизняних і зарубіжних учених; аналізує нормативно-правове регулювання міжрегіонального та транскордонного співробітництва в Україні; характеризує стан вітчизняної регіональної політики в контексті реалізації міжрегіонального співробітництва західних областей України; проводить аналіз зарубіжного досвіду країн ЄС щодо формування механізмів міжрегіонального співробітництва; пропонує шляхи вдосконалення механізмів реалізації програм із забезпечення міжрегіонального співробітництва західних областей України відповідно до вимог Європейського Союзу; розробляє проект Концепції вдосконалення механізмів реалізації програм із забезпечення міжрегіонального й транскордонного співробітництва західних областей України і Дорожню карту реформ у сфері міжрегіонального й транскордонного співробітництва західних областей України.

У ході дослідження дисертантом використано як філософські, загальнонаукові та й спеціальні наукові методи.

Для досягнення поставленої мети та вирішення визначених завдань використано як загальнонаукові, так і спеціальні методи, а саме: системного аналізу – для дослідження процесу становлення та розвитку міжрегіонального співробітництва, зарубіжного досвіду провідних країн світу та європейських країн у формуванні міжрегіонального співробітництва (підрозділ підрозділ 1.3); пошуково-бібліографічний – для пізнання, оцінки і огляду друкованих та електронних джерел за темою дослідження (підрозділ 1.2.); абстрактно-логічний – для уточнення сутності основних категорій, понять і визначень міжрегіонального та транскордонного співробітництва (підрозділ 2.1.); статистичного аналізу – для дослідження вітчизняної регіональної політики в контексті реалізації міжрегіонального співробітництва західних областей України (підрозділ 2.2.); системно-аналітичний – під час аналізу законодавчих актів та інших нормативних документів (підрозділ 2.3.); діалектичний, логічний, прогностичний – для теоретичного узагальнення і формулювання висновків (підрозділ 3.1. та 3.2.); графічний – для наочного подання статистичного матеріалу та схематичного зображення інформаційного забезпечення міжрегіонального співробітництва (підрозділ 2.2.).

Сформульовані дисертантом Ренькас Т.І. наукові положення, висновки та рекомендації достатньо обґрунтовані, підтверджені комплексним аналізом наукової та спеціальної літератури, значним масивом емпіричного та аналітичного матеріалу. В роботі широко використовуються розробки вітчизняних і закордонних вчених з питань міжрегіонального співробітництва.

Структура дисертаційної роботи є логічною. Висновки за розділами та загальні висновки дисертації достатньо аргументовані та логічно сформульовані, ґрунтуються на проведеному дослідженні та отриманих результатах.

**Наукове значення дисертаційного дослідження, достовірність і новизна наукових положень** підтверджуються теоретичною обґрунтованістю вихідних позицій дослідження, апробацією його результатів під час проведення науково-комунікативних заходів.

До найбільш важливих результатів, що характеризують наукову новизну дослідження, належать такі:

вперше: розроблено проект Концепції вдосконалення механізмів реалізації програм із забезпечення міжрегіонального й транскордонного співробітництва щодо вдосконалення механізмів здійснення програм із забезпечення міжрегіонального співробітництва з метою покращання розвитку прикордонних територій західних областей України; розроблено Дорожню карту реформ у сфері міжрегіонального й транскордонного співробітництва;

удосконалено: організаційно-правові та інформаційні механізми впливу держави на розвиток прикордонних територій західних областей України в частині формування системи управління міжрегіональним співробітництвом в Україні;

дістали подальшого розвитку: понятійно-категоріальний апарат теорії державного управління та міжрегіонального співробітництва, а саме запропоновано авторське визначення понять: міжрегіональне співробітництво – це співробітництво між регіонами країн або регіонами в країні, між органами влади та іншими структурами, що має на меті співробітництво в різних сферах для соціально-економічного розвитку країни; транскордонне співробітництво – це співробітництво між двома або більше країнами, що з'єднані кордоном, для поліпшення стану певного регіону та є окремим, але невідокремленим поняттям міжрегіонального співробітництва, що має менший обсяг впливу; критерії визначення підходів до формування державної регіональної політики, зокрема визначено такі критерії: динаміка регіонального розвитку, рівень можливостей держави і регіонів щодо міжрегіонального співробітництва; рівень поінформованості населення щодо проведення регіональної політики; рівень відкритості влади і бізнес-структур до міжрегіонального співробітництва.

Отримані теоретичні та практичні результати вирішують важливе наукове завдання в галузі науки державного управління щодо розроблення Концепції вдосконалення механізмів реалізації програм із забезпечення

міжрегіонального й транскордонного співробітництва західних областей України та рекомендацій з удосконалення механізмів розвитку міжрегіонального й транскордонного співробітництва в західних областях України.

**Практичне значення одержаних результатів** обумовлено їх теоретико-прикладним характером, а також впровадженням у практичну діяльність Департаментом економічного розвитку, інвестиційної діяльності та міжнародного співробітництва Тернопільської обласної державної адміністрації під час розроблення та підготовки інформаційних матеріалів до заходів із реалізації політики у сфері європейської інтеграції, що проводилися в першому півріччі 2015 року (довідка від 16.03.2016 № 12/01-10-1/323); Канівською міською радою Черкаської області в процесі розроблення та підготовки програм розвитку міжрегіональних відносин м. Канева з містами-побратимами: Члухівський повіт (Польща), Кобрин (Білорусь), Фірзен (Німеччина) та ін. (довідка від 12.11.2016 № 01-01-32/2171); Комітетом з питань духовності і культури Верховної Ради України під час розроблення та підготовки матеріалів парламентських слухань на тему: “Стратегія культурно-інформаційного розвитку держави: міжрегіональний діалог” (довідка від 21.12.2016 № 04-22/12-600(311926).

Зазначене свідчить, що висновки та пропозиції дисертаційного дослідження можуть бути використані центральними, регіональними та місцевими органами державної влади в процесі формування регіональної політики, а саме в міжрегіональному та транскордонному співробітництві України.

**Оцінка повноти викладення дослідження в опублікованих роботах.** Теоретичні положення і практичні рекомендації, що сформульовані в дисертаційній роботі, достатньою мірою відображені в публікаціях автора. За темою дисертації опубліковано 15 наукових праць, з них чотири – у наукових фахових виданнях з державного управління, одна – у науковому виданні іноземної держави за напрямом, з якого підготовлено дисертацію, 10 тез

доповідей – у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій. У науковій праці, підготовленій здобувачем у співавторстві з Н. Кризиною, проаналізовано нормативно-правове регулювання міжрегіонального та транскордонного співробітництва України.

#### **Ідентичність змісту автореферату та основних положень дисертації.**

Аналіз змісту автореферату та дисертації підтверджує ідентичність структури, логіки викладання матеріалу, відповідність основних положень та висновків за розділами. Оформлення дисертації та її автореферату здійснено відповідно до чинних вимог Міністерства освіти і науки України.

#### **Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.**

Позитивно оцінюючи дисертацію Т.І. Ренькас водночас потрібно висловити деякі зауваження, побажання й дискусійні положення:

1. У підрозділі 2.1. «Аналіз стану вітчизняної регіональної політики в контексті реалізації міжрегіонального співробітництва західних областей України» не виокремлено пріоритетні сфери суспільного життя при транскордонному співробітництві.
2. У підрозділі 2.3. «Аналіз та оцінка відповідності організаційно-правового та інформаційного забезпечення міжрегіонального та транскордонного співробітництва областей України потребам взаємовигідної колективної співпраці» згадується про інформаційний та організаційно-правовий механізми, але, нажаль, подальшого дослідження у Розділі 3 це питання не відбулося.
3. Було б цікавим у динаміці відслідкувати зміни у транскордонному співробітництві після підписання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом.
4. Більш наочним було б представлення авторських здобутків, наведених у табл. 3.1., у графічному вигляді.
5. У проекті Концепції вдосконалення механізмів здійснення програм по забезпеченню міжрегіонального та транскордонного співробітництва (підрозділ 3.3.) недостатню увагу приділено інформаційному

забезпеченню транскордонного співробітництва.

6. Дорожню карту реформ для впровадження Концепції вдосконалення механізмів здійснення програм по забезпеченню міжрегіонального та транскордонного співробітництва, наведену у табл. 3.2., доцільніше було представити у графічній формі із вказанням механізмів реалізації.

Проте ці зауваження не знижують наукової цінності дисертації, яка виконана на високому науковому теоретичному рівні й містить важливі практичні рекомендації щодо вдосконалення державного управління в галузі охорони здоров'я України.

**Загальний висновок по дисертаційній роботі.** Дисертаційна робота в цілому є завершеним науковим дослідженням на актуальну тему, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують конкретне науково-практичне завдання, що полягає у вдосконаленні механізмів міжрегіонального співробітництва західних областей України відповідно до вимог Європейського Союзу та визначено, що міжрегіональне співробітництво є інструментом інтеграційного розвитку, який не тільки вирішує проблемні питання забезпечення життєдіяльності регіону, а й створює підґрунтя для економічного зростання (міжрегіональне співробітництво вдосконалює наявні основи управління просторовими взаємовідносинами, що дає можливість для підвищення ефективності діяльності їх учасників); встановлено, що пріоритетність застосування міжрегіональної співпраці зумовлюється потребою адаптації економічних суб'єктів до підвищення ролі інтеграційних процесів у світовій та національній економіці (участь регіонів у такій співпраці, об'єднання їх зусиль та взаємодія у виробничій та невиробничій сферах сприятимуть створенню організаційно-економічних передумов їх сталого економічного зростання); водночас збільшення належного ресурсного забезпечення міжрегіонального співробітництва поліпшить процеси європейської інтеграції та сприятиме реалізації переваг транскордонного співробітництва для підвищення конкурентоспроможності західних регіонів України.



Тому шляхами вдосконалення механізмів реалізації програм із забезпечення міжрегіонального й транскордонного співробітництва західних областей України є: забезпечення адаптації інституційного й нормативно-правового забезпечення міжрегіонального співробітництва в Україні; збільшення ресурсного забезпечення міжрегіонального та транскордонного співробітництва.

Зміст автореферату і дисертації є ідентичними. Робота відповідає вимогам, що ставляться до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління.

З огляду на викладене є всі підстави стверджувати, що дисертаційна робота повністю відповідає вимогам пункту 11 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 567, а її автор – Ренькас Тетяна Ігорівна, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

**Офіційний опонент -**

доктор наук з державного управління,  
старший науковий співробітник, професор,  
завідувач кафедри державної служби, управління та  
навчання за міжнародними проектами Інституту  
державного управління у сфері цивільного захисту

 А.В. Терент'єва

Підпис Терент'євої А.В. засвідчую:

В.о. начальника Інституту державного управління  
у сфері цивільного захисту,  
доктор наук з державного управління, доцент



 П.Б. Волянський

« \_\_\_\_\_ » \_\_\_\_\_ 2017 р.